

Miljøministeriet

Natur- og Miljøpolitisk Redegørelse

Høringsversion

November
2023

Indhold

Forordet	3
Indledning	5
Kapitel 1	
Naturen på land og i havet	6
Kapitel 2	
Forurening	9
Kapitel 3	
Cirkulær økonomi	14
Kapitel 4	
Klimatilpasning	17

Forordet

November
2023

Forord fra ministeren

Denne redegørelse kommer oven på en sommer, hvor vi har oplevet, at vores vand- og havmiljø har det ekstremt dårligt.

Vi har set rekordstort iltsvind. Bunden i fjordene er et dynd af døde alger og fisk, der gisper efter vejret, hvis de overhovedet lever endnu. Marsvinebestanden er mere end halveret i de indre farvande. Det har været en øjenåbner for mange danskere, og det bærer denne redegørelse også præg af.

I mange år har vi betragtet vandet omkring os som både en uendelig ressource og en losseplads, hvor havstrømmene tog alle problemer med sig væk. Den forståelse af havet har haft alvorlige konsekvenser, og vores vandmiljø er under hårdt pres. Af kvælstofudledninger, fiskeri med bundslæbende redskaber, miljøfarlige stoffer, invasive arter, affald, klimaforandringer og af mangel på områder, hvor livet under havoverfladen kan få ro til at være sig selv.

Det er udfordringer, som er skabt af os mennesker, og som kun vi kan gøre noget ved. Et sundt og robust havmiljø er vigtigt for biodiversiteten og for sunde fiskebestande. Havet bidrager også i kampen mod klimaforandringer, fordi både tang, ålegræs og selve havbunden kan lagre CO₂. Så jo bedre naturen i havet har det, des mere CO₂ optager det.

Klimakrisen er dybt alvorlig og vi har allerede mere ekstremt vejr, både i Danmark og globalt. Danmark er særligt udsat med flere tusinde kilometer kystlinje, hvor de fremtidige stormfloder vil blive kraftigere.

Der er derfor behov for at sætte endnu stærkere ind for at sikre vores kyster, byer, boliger og infrastruktur.

Vi er nødt til at tage de nødvendige skridt for at gøre vores energiforsyning fri af olie og gas. Det betyder, at der skal rejses flere vindmøller og etableres flere solcelleanlæg. Det skal gøres på en måde, så det skader naturen mindst muligt. Men i nogle tilfælde kan det betyde, at hensynet til naturen må vige.

Derfor skal vi sikre, at naturen og miljøet får bedre betingelser andre steder i Danmark. For klimakrisen ledsages af en lige så alvorlig natur- og biodiversitetskrise.

Arter uddør i et hidtil uset tempo. Det er en global udfordring og herhjemme oplever vi det også. Siden 1950'erne er 12 af vores dagsommerfuglearter uddøde. 12 ud af 113.

World Economic Forum vurderer, at et beløb svarende til halvdelen af verdens BNP er afhængig af naturen. Det er et astronomisk beløb og det er svært helt at forstå, hvor voldsomt det er. Sommerfuglen er som bekendt et insekt og vil man forstå biodiversitetskrisen, er insekternes liv og værk et godt sted at begynde. De udfører ekstremt vigtige opgaver for den helhed, som naturen udgør. Eksempelvis bestøver de planter og afgrøder. Men op mod 40% af verdens insekter er i tilbagegang og hvis de forsvinder, begynder korthuset at vælte. Det vil få ekstremt alvorlige konsekvenser for verden, som vi kender den i dag.

Den alvorlige situation vi står i, kalder på en ny måde at forstå naturen og vores plads i verden.

Vi kan ikke længere betragte naturen som en uendelig ressource. Vi må lave om på vores forbrug og produktion, og lægge 'brug og smid væk-kulturen' bag os, reducere mængderne af affald og bruge vores naturressourcer klogere og mere ansvarligt. Vi skal recirkulere materialer og produkter for at udnytte deres værdi til fulde og minimere spildet. Vi skal tænke på helheden og vi skal tænke cirkulært.

Vi har set, hvordan kemikalier og giftstoffer bliver ophobet i vores natur og miljø, med PFAS som det seneste og alvorlige eksempel.

Stofferne har været brugt i årtier og findes både på gamle brandøvelsespladser, i børnenes regntøj og i grundvandet. Skadelige kemikalier, som nedbrydes ekstremt langsomt og

som kan have nogle alvorlige sundhedseffekter, når de ender i vores kroppe. Det sker især via fødevarer og drikkevand.

Vores drikkevand er noget af verdens bedste og det skal det forsat være. Det er bekymrende, at der findes rester af sprøjtemidler i flere drikkevandsboringer. Derfor forbyder vi nu ved lov, at der sprøjtes nær

” Op mod
40 %
af verdens insekter
er i tilbagegang og hvis de
forsvinder, begynder kort-
huset at vælte. ”

drikkevandsboringer, som er sårbare over for forurening. Det skal sikre, at også vores børn og børnebørn i fremtiden kan nyde rent og urensset drikkevand direkte fra vandhanen.

I denne redegørelse fremlægger vi det arbejde, vi gør for at sikre og styrke vores miljø og natur. Men det er vigtigt at understrege, at dette blot er de første skridt. Vi skal have mere og bedre natur i Danmark.

Vi skal bremse tabet af arter og starte genopretningen af den danske natur. Vi skal bruge Klodens ressourcer klogere og vi skal have livet tilbage under havoverfladen. Ligesom Danmark fortsat skal støtte fælles EU- og FN-mål for at sikre natur og biodiversitet.

Her har vi sat nogle konkrete initiativer i gang.

Når det angår mere natur, så har vi sammen med alle Folketingets partier indgået aftalen om Danmarks havplan, som sikrer, at mere end 30 procent af Danmarks havarealer udpeges som beskyttet natur. I 2030 vil 10 procent af havet være strengt beskyttet. Strengt beskyttet betyder, at stort set al menneskelig aktivitet bliver forbudt. Ingen fiskeri, ingen råstofindvinding og ingen vindmøller. Her skal naturen og dyrelivet have helt ro.

Vi har også en ambition om at udtage 100.000 hektar lavbundsjord. Det er landbrugsjord, som kan blive til natur igen. Bl.a. den "våde" natur som fx storken og viben er så afhængige af.

Vi vil derudover fremlægge en ambitiøs skovplan med et mål om 250.000 hektar ny skov i Danmark. Det er mere end Lolland, Falster og Bornholms areal tilsammen.

Når det angår bedre natur, så har vi i forsommeren 2023 vedtaget Vandområdeplan 3. Med den følger ca. 5,7 mia. kr. til at bringe livet tilbage i danske vandløb, kystvande og søer. Hovedproblemet i vores fjorde er for meget kvælstof. Vi har bred opbakning i Folketinget til at nedbringe udledningen af kvælstof med 10.400 tons, så vores indre farvande igen kan begynde at trække vejret.

For at undgå, at kvælstof fosser ud i vand- og havmiljøet, opkøber vi lavbundslande eller giver landmændene tilskud til at stoppe landbrugsdrift. Vi stiller større krav til landbruget. En mere effektiv og målrettet regulering af, hvordan der dyrkes på markerne. Landmænd udlægger efterafgrøder, så det sikres, at der er afgrøder på marken, der kan optage kvælstof, når marken ellers står bar.

Vi har konkrete planer om at genslynge omkring 450 km vandløb - og samlet set med lokale projekter, der vil sikre naturen bedre vilkår i 5.500 km vandløb. Samtidigt skal 41 søer have genetableret et sundt vandmiljø med klart vand og en naturlig fiskebestand.

Kigger vi lidt længere ud på havet fra vores kyster, så har vi afsat 500 mio. kr. til en Havnaturfond. Fonden skal bidrage med viden om miljø- og natureffekterne af havvindudbygningen på havet og til naturgenopretning af havnatur og biodiversitet.

Vi skal også gennemføre naturnationalparker. 15 er besluttet og der kan udpeges yderligere op til fem områder, hvor der kan etableres naturnationalparker. Hovedformålet med naturnationalparkerne er at styrke natur og biodiversitet med store sammenhængende naturområder.

Udover at gavne biodiversiteten vil naturnationalparkerne give mulighed for nye spændende naturoplevelser og mulighed for at dyrke friluftslivet. Derudover er vi ved at være i mål med at udpege 75.000 hektar urørt skov. Urørt skov er skove, hvor kommerciel skovdrift med træproduktion ophører og som med tiden får mange gamle træer, døde stammer og en stor biodiversitet.

Når det angår vores miljø, vil vi præsentere en handlingsplan, der vil sætte hårdt ind mod PFAS-forureningen. Planen vil være den første samlede plan for håndtering af PFAS i Danmark og skal beskytte borgerne mod PFAS i deres hverdag og miljø. Udfordringen kalder på en samlet tværgående indsats, hvor vi sikrer, at problemerne ikke vokser os over hovedet ved at afværge, inddæmme og oprense for PFAS-forurening.

Vi står foran en stor og kompleks opgave og de kommende år kommer til at bære præg af sommeren 2023, hvor det blev tydeligt, at vores vand- og havmiljø har brug for handling nu. Hvis vi skal se resultater, er det vigtigt, at vi fortsætter det tætte samarbejde mellem det politiske niveau, borgerne i Danmark, erhvervslivet og interesseorganisationer på det natur- og miljøpolitiske område. I fællesskab kan vi skabe resultater og jeg sætter stor pris på den gensidige tillid og det gode samarbejde.

Det, jeg her har skitseret, er blot nogle af de initiativer, vi arbejder på. I de følgende kapitler, vil rapporten gå mere i detaljer med både resultater og initiativer.

Magnus Heunicke

Indledning

Miljøministeren udgiver hvert fjerde år Natur- og Miljøpolitisk Redegørelse. Redegørelsen har til formål at give en kort, overordnet beskrivelse af tilstanden i den danske natur og i miljøet, og beskrive det igangværende arbejde og regeringens politiske visioner på området. Regeringen Mette Frederiksen II tiltrådte i december 2022, og redegørelsen vil derfor primært fokusere på denne regerings indsatser.

Redegørelsen er bygget op om fire overordnede temaer: Natur, forurening, cirkulær økonomi og klimatilpasning. For hvert afsnit redegøres kort for områdets status og udfordringer, hvorefter regeringens politiske vision på området beskrives, og der redegøres for større politiske initiativer, der allerede er iværksat.

Redegørelsen dækker statslige initiativer, herunder fx dansk implementering af EU-lovgivning. De initiativer, der fremgår af redegørelsen, er udvalgt som eksempler på større og væsentligste politiske initiativer under de fire temaer. Listen over initiativer udgør således ikke en udtømmende liste over regeringens arbejde på natur- og miljøområdet.

For flere detaljer om tilstanden i natur og miljø henvises til miljotilstand.nu.

Kapitel 1

Naturen på land og i havet

November
2023

Vi står midt i en natur- og biodiversitetskrise. Plante- og dyrearter uddør hurtigere end nogensinde i nyere tid, og naturudfordringerne er massive og globale. Det gælder både naturen på land og i havet. Regeringen vil derfor arbejde for mere og bedre natur. Regeringen vil bl.a. etablere naturnationalparker på land og i havet, fremlægge en ambitiøs skovplan med et mål om etablering af 250.000 hektar ny skov, gennemføre naturgenopretning i havet og indføre en samlet lov om natur og biodiversitet med mål og virkemidler for et grønnere Danmark.

Status

Vores natur er under pres. Den seneste afrapportering til Europa-Kommissionen fra august 2019 om EU-beskyttede arter og naturtyper i Danmark viser, at 95 pct. af de vurderede naturtyper og 57 pct. af de vurderede arter er i ugunstig bevaringsstatus. For eksempel er 2/3 af alle danske overdrev og enge i ugunstig tilstand, dette gælder også 7 ud af 8 naturtyper i havet, alle sønaturtyper og alle skovnaturtyper. Den danske rødliste viser, at danske dyre-, plante- og svampearter generelt ikke har fået det bedre siden 2010, og at mange arter fortsat er i risiko for at uddø i Danmark.

Kvaliteten af mange sårbare naturtyper og levesteder er faldet, og tabet af biodiversiteten i den danske natur skyldes flere faktorer, blandt andet at naturen har fået mindre plads og at den bliver forstyrret af menneskelige aktiviteter. Danmarks areal skal opfylde mange formål, og der ses en fortsat stigende interesse for at udnytte arealet, mens mange naturarealer i Danmark både på land og på havet er små og spredte. Dette har betydning for, hvilke arter, der kan opretholde levedygtige bestande på arealet, fordi de egnede levesteder er få og små i størrelse, og fordi mulighederne for spredning er begrænsede, når der er langt til det næste egnede levested.

Naturen påvirkes desuden negativt af tilgroning, udledning af næringsstoffer, ændret hydrologi, og særligt klimaforandringerne forventes at blive en stigende trussel for havmiljøet og de kystnære naturtyper. I skovene er der mangel på gamle træer, dødt ved og variation, hvilket udgør en udfordring for mange arter. Derudover har invasive arter af planter og dyr negativ indvirkning på hjemmehørende arter på land såvel som i havet.

Politisk vision

Det er regeringens mål, at vi skal have mere og bedre natur, og vi skal bremse tabet af arter og starte genopretningen af den danske natur.

Derfor vil regeringen for så vidt angår naturen på land give mulighed for at etablere flere national- og naturnationalparker. Konkret kan regeringen yderligere udpege op til fem områder, hvor der kan etableres naturnationalparker og op til tre yderligere nationalparker. Det vil skabe store sammenhængende naturområder, hvor naturen får prioritet og dermed fremmer naturen og biodiversiteten i Danmark. Regeringen vil samtidig fremlægge en skovplan med et mål om 250.000 hektar ny skov. Skovplanen skal sikre størst mulig synergi og afvejning mellem de mange formål med ny skov. Etablering af ny skov bidrager væsentligt til at nå klimaneutralitet og på sigt nettonegative emissioner.

For så vidt angår naturen i havet vil regeringen generelt løfte havmiljøets tilstand, etablere marine naturnationalparker, udpege 10 pct. strengt beskyttede områder på havet og begynde genopretningen af tabt havnatur. I 2024 offentliggøres første del af Danmarks Havstrategi III, som bl.a. skal redegøre for tilstanden i havet og sætte miljømål, som lægger sporene for de kommende års indsatser for havmiljøet. Det overordnede formål med Danmarks Havstrategi er at opnå en god miljøtilstand i havet og strategien omfatter biodiversitet, habitater, ikke-hjemmehørende arter, fiskebestande næringsstofbelastning, miljøfarlige stoffer, hydrografiske ændringer, marint affald og undervandsstøj.

Endelig vil regeringen indføre en samlet lov om natur og biodiversitet med mål og virkemidler for et grønnere Danmark. Målet er at bidrage til EU's biodiversitetsstrategi for 2030, som har som mål, at 30 pct. af EU's areal til lands og til havs skal være beskyttet natur, hvoraf 10 pct. skal være strengt beskyttet natur. Målsætningerne skal udarbejdes under hensyntagen til den samlede arealanvendelse i Danmark, herunder sameksistens med landbrug og udbygning med vedvarende energi. Med en samlet lov om natur og biodiversitet vil regeringen øge beskyttelsen af naturen på land såvel som i havet.

Allerede iværksatte initiativer

Nedenfor er gengivet en række initiativer på området, som enten er iværksat af regeringen, eller som regeringen har tiltrådt.

Initiativ:

Initiativets indhold:

EU's biodiversitetsstrategi for 2030

Danmark støtter EU's Biodiversitetsstrategi for 2030, som indebærer, at Danmark og de øvrige EU-lande i 2030 skal have taget et væsentligt skridt i retning af at genoprette natur og økosystemer.

Strategien er bygget på tre spor:

- Naturbeskyttelse med sikring af eksisterende natur og udpeging af beskyttede områder med et fælles EU-mål om 30 pct. beskyttede arealer på land og til havs, hvoraf de 10 pct. er strengt beskyttet.
- Naturgenopretning ved forbedring af naturen.
- Integration af hensyn til biodiversitet i sektorer som f.eks. landbrug, skovbrug, byer, fiskeri og finansiering.
- EU's biodiversitetsstrategi forventes at bidrage til at genopretning af naturen og øge naturens mangfoldighed i EU.

Urørt skov

Der er udpeget knap 75.000 hektar urørt skov. Urørt skov er skove, hvor kommerciel skovdrift med træproduktion ophører og som med tiden får mange gamle træer, døde stammer og en stor biodiversitet. Etableringen af urørt skov giver plads til nye levesteder for fugle, insekter, svampe, mosser og planter – alt det, der giver skovene liv.

Marine naturnationalparker

Regeringen vil etablere marine naturnationalparker, hvor der bl.a. skal gennemføres naturgenopretningsprojekter. Der er med finanslov 2022 afsat 10 mio. kr. årligt i 2022-2025. De marine naturnationalparker vil styrke naturen og biodiversiteten i havet og gøre viden om havmiljøet mere tilgængeligt for offentligheden.

Naturnationalparker

De 15 besluttede naturnationalparker skal gennemføres, idet lokale kommunalbestyrelser/byråd involveres i parkernes gennemførelse og fremtidige drift. Naturnationalparkerne styrker områdernes natur og biodiversitet ved at give mulighed for etablering af større sammenhængende naturområder, hvor naturen i højere grad end i dag kan udvikle sig på egne præmisser.

FN's Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework

I december 2022 tilsluttede Danmark og det øvrige EU sig FN's Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Danmark støtter aftalens målsætninger, som skal sikre global handling og adressere biodiversitetskrisen, herunder stoppe og vende udviklingen for tab af biodiversitet. Frem mod 2030 skal det globale tab af biodiversitet stoppes, mens der frem mod 2050 skal sikres global fremgang i biodiversitet.

Genopretning af naturen i havet

Med tillægsaftale om udbudsrammer for 6 GW havvind og Energiø Bornholm af 30. maj 2023, har aftalepartierne bag Grøn Fond afsat 500 mio. kr. i 2024-2030 til en havnaturfond, som skal bidrage til genopretning af naturen og biodiversiteten i havet og til viden om miljø- og natureffekterne af udbygningen af vedvarende energi på havet. Derudover har regeringen og aftalepartierne i aftale om Danmarks Havplan besluttet, at der i regi af havstrategiens indsatsprogram skal udarbejdes en strategi for marin naturgenopretning, som særligt vil have fokus på genopretning af stenrev, herunder effekter og best practice ift. design og anlæg.

Udpeging af beskyttede havområder

Alle Folketingets partier har med aftalen om Danmarks Havplan fra juni 2023 besluttet, at 6 pct. af Danmarks havareal skal være strengt beskyttet, stigende til 8 pct. i 2028 og 10 pct. i 2030. Samlet set indgår der i Havplanen 31,7 pct. beskyttede områder på havet. Beskyttelsen vil bidrage til, at truede arter og andre sårbare arter beskyttes, samt at der skabes grundlag for en højere biodiversitet på tværs af arter både inden for de beskyttede områder og i de omkringliggende områder til gavn for naturen i alle de danske farvande.

Styrket indsats mod faunakriminalitet

Miljøministeren vil, som lanceret i juni 2023, iværksætte en styrket indsats mod faunakriminalitet. Det sker med et lovforslag og en ny vejledning om faunakriminalitet i 2024-2025. Dette vil bidrage til at forebygge faunakriminalitet og tydeliggøre konsekvenserne af faunaforbrydelser.

Vandområdeplanerne 2021-2027

Miljøministeriet har 15. juni 2023 offentliggjort vandområdeplanerne 2021-2027 (VP3). VP3 indeholder indsatser, der skal sikre, at Danmark efterlever EU's vandrammedirektiv ved at gennemføre indsatser til at forbedre tilstanden i danske vandløb, søer, kystvande og grundvand.

Herudover er der indsatser for at nedbringe forekomsten af miljøfarlige forurenende stoffer (MFS) til vandmiljøet. VP3 indeholder bl.a. indsatser til at nedbringe udledningen af kvælstof med 10.400 tons årligt, indsatser for i alt 5.500 km vandløb, ca. 800 ha fosforvådområder, restaurering af 41 søer, samt en række udviklingsinitiativer.

VP3 genbesøges i 2024, hvor indsatser for det resterende indsatsbehov fastlægges.

Natura 2000-planerne 2022-2027

Miljøstyrelsen har i juli 2023 offentliggjort de endelige Natura 2000-planer for perioden 2022-2027. Der er i alt udarbejdet 257 Natura 2000-planer. Hver Natura 2000-plan indeholder langsigtede målsætninger for naturen i området, samt en oversigt over de indsatser, der skal gennemføres i de kommende år.

Natura 2000-planerne sætter rammer for forvaltningen af de naturtyper og arter, der er indenfor Natura 2000-områderne på land og til havs.

Natura 2000-planerne 2022-2027 har overordnet fokus på:

- Mere naturlige processer og naturens robusthed
- Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
- Bekæmpe invasive arter
- Natura 2000-planerne bidrager til at sikre og forbedre nogle af de største og mest sårbare danske naturområder.

Indsatsprogram for Danmarks Havstrategi II

Regeringen har offentliggjort havstrategiens sidste element, indsatsprogrammet, som vedtages endeligt i 2024. Indsatsprogrammet præsenterer over 100 indsatser, der bidrager til at opnå en god miljøtilstand i havet. Indsatserne har bl.a. fokus på biodiversitet, næringsstofbelastning, miljøfarlige stoffer, marint affald og undervandsstøj. Indsatsprogrammet gør en positiv forskel for havmiljøet og er et skridt på vejen til god miljøtilstand i havet.

Genetablering af stenrev

Regeringen gennemfører genetablering af stenrev i havet på seks lokaliteter i Øresund, Lillebælt, Kattegat og Roskilde Fjord. Stenrev er en særdeles vigtig naturtype, fordi stenrev typisk rummer en høj biodiversitet og danner grundlag for liv i hele havets fødenet. Stenrevene søges i videst muligt omfang placeret der, hvor der tidligere har været stenrev, men hvor de er forsvundet på grund af stenfiskeri gennem flere hundrede år.

Genetablering af stenrev vil styrke havets biodiversitet, idet stenrevene er levesteder for fisk og bunddyr og dermed får havpattedyr bedre vilkår.

Kapitel 2

Forurening

November
2023

Forurening kan komme fra mange kilder, ende forskellige steder og bestå af forskellige skadelige kemikalier, som fx PFAS, sprøjtemidler og biocidmidler. Skadelige kemikalier kan også ende op som generationsforureninger, hvis de ikke håndteres miljømæssigt forsvarligt.

Risikoen for forurening findes overalt i vores dagligdag. Vi er dagligt i kontakt med kemikalier og de spiller en fundamental rolle i de fleste af vores aktiviteter, fordi de indgår i alt omkring os. Ikke alle kemikalier er skadelige, men produktion og forbrug af skadelige kemikalier påvirker vores sundhed og miljøet, står i vejen for den cirkulære økonomi og skader klimaet og biodiversiteten.

Der udledes hvert år forurenende stoffer som PFAS og medicinrester fra de danske renseanlæg. Der er dokumenterede effekter af lægemidler på dyrelivet i havet. Vores drikkevand og vandmiljø skal beskyttes mod denne forurening.

Nogle forureninger er så omfangsrige og komplekse, at de vil udgøre et problem i mange generationer fremover, hvis der ikke bliver gjort noget ved dem. Disse generationsforureninger kan være opstået i forbindelse med, at en virksomhed fx har brugt store mængder kemikalier i deres produktion, som kan være blevet spildt på jorden, eller at der er blevet deponeret affald og/eller kemikalieholdigt spildevand på arealerne.

Derfor er det essentielt, at kemikalier i hele deres livscyklus, herunder i produkter og affald, håndteres sikkert, så skadelige effekter på miljøet og menneskers sundhed forebygges, og hvis ikke muligt, minimeres.

Regeringen vil, som det fremgår af regeringsgrundlaget, sætte bredt ind mod forurening med bl.a. en plasthandlingsplan, oprensning af generationsforureninger og afværge, inddæmme og oprense PFAS-forureninger. Samtidig vil regeringen beskytte grundvandet og boringsnære områder, så vi fortsat kan have rent drikkevand i vandhanen.

Status

Der er behov for en forbrugerindsats såvel som indsats på politisk niveau og fra erhverv og industri. Forurening spænder over mange forskellige emner og der er sat bredt ind for at mindske forureningen i vores dagligdag og dens påvirkning på natur og miljø.

Regulering af kemikalier

I Danmark har vi indgået en politisk aftale mellem S, V, DF, SF, RV, EL, K, NB, LA, FG, ALT og KD om en kemiindsats, som har til formål løbende at forebygge og minimere forekomsten af skadelige stoffer i miljø og mennesker.

En række EU-lovgivninger er under forhandling som en del af EU's kemikaliestrategi, som er et vigtigt redskab til at leve op til målene i Kemiindsatsen. Implementering af kemiindsatsen går efter planen, herunder har Danmark fx sammen med en række andre medlemslande foreslået et generelt EU-forbud mod PFAS, ligesom stadig flere stoffer vurderes og reguleres under REACH - som er en central forordning i komplekset af EU-lovgivning på kemikalieområdet. Blandt andet kan nævnes et forbud mod brug af bevidst tilsat mikroplast.

Den globale produktion og handel med kemikalier stiger. En styrket og fortsat indsats for at sikre sikker håndtering af kemikalier og affald globalt er derfor nødvendig. I regi af FN blev en ny global ramme for sikker håndtering af kemikalier og affald vedtaget i september 2023. Rammen skal sikre, at kemikalier i hele deres livscyklus, herunder i produkter og affald, håndteres sikkert, så skadelige effekter på miljøet og menneskers sundhed forebygges, og hvis ikke muligt, minimeres.

Drikkevandsbeskyttelse og boringsnære beskyttelsesområder

Gennem Den Nationale Grundvandskortlægning har Danmark siden 1999 opbygget stor viden om den danske undergrund. Den viden bruges nu i forbindelse med beskyttelsen af Danmarks nuværende og fremtidige drikkevandsforsyning. Det sker bl.a. gennem kommunernes udarbejdelse af indsatsplaner og udpegning af boringsnære beskyttelsesområder. Næste skridt bliver at identificere områderne, hvor det grundvand, vi indvinder til drikkevand, dannes.

Derfor har regeringen i juni 2023 igangsat en kortlægning, der skal vise, hvor der er sårbare områder med behov for en målrettet drikkevandsbeskyttelse. Kortlægningen er opstartet med et pilotprojekt på Fyn

i 2023, som forventes afsluttet ved årsskiftet. Herefter venter en udrulning til resten af landet, som ventes færdig i 2026.

Der er pt. udpeget 5.539 boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) i Danmark. Det er særligt disse områder, som skal beskyttes. For at beskytte BNBO er der tilbudt frivillige aftaler i 802 BNBO, mens indsatserne er gennemført i 315 BNBO.

Regeringen lancerede derfor den 6. juni 2023 en akutplan for de boringsnære beskyttelsesområder, for at fremskynde beskyttelsen af BNBO. Akutplanen indebærer fremsættelsen af et lovforslag i 2024, der skal forpligte kommunerne til at beskytte BNBO, såfremt kommunen vurderer, at et BNBO er truet mod forurening med sprøjtemidler. Inden kommunens forpligtelse træder i kraft får lodsejere og vandforsyninger dog en sidste mulighed for at indgå frivillige aftaler om beskyttelsen.

Sprøjtemidler

Brug af sprøjtemidler kan påvirke vandmiljøet, grundvandet, biodiversiteten og menneskers sundhed. Derfor har den daværende regering (S) og V, DF, SF, RV, EL, NB, LA og KD i 2022 indgået en politisk aftale om, at der skal anvendes så få sprøjtemidler som muligt – og at de sprøjtemidler, der anvendes, skal være de mindst belastende.

Målet er at sænke pesticidbelastningsindikatoren til 1,43, som vil svare til en reduktion på 53 pct. i forhold til niveauet i 2011. Strategien er pt. under implementering og som en del heraf er bl.a. afgiften på plantebeskyttelsesmidler ændret d. 1. april 2023, så de sprøjtemidler, der er mest belastende bliver dyrere end de midler, som belaster mindre.

Biocidmidler

Biocidmidler er beregnet til at bekæmpe uønskede organismer, der findes mange steder i vores dagligdag.

Det dækker f.eks. over træbeskyttelsesmidler, desinfektionsmidler, konserveringsmidler og insektmidler. Den daværende regering (S) og V, DF, SF, RV, EL, K, NB, LA, FG, A og KD indgik i 2022 den første separate politiske aftale om biocider. Aftalen skal bl.a. fremme en bæredygtig anvendelse af midlerne, så forbruget begrænses til det nødvendige. Den skal desuden sikre, at Danmark kan arbejde for en skrap regulering af biociderne på EU-niveau. Strategien er pt. under implementering, der forløber planmæssigt.

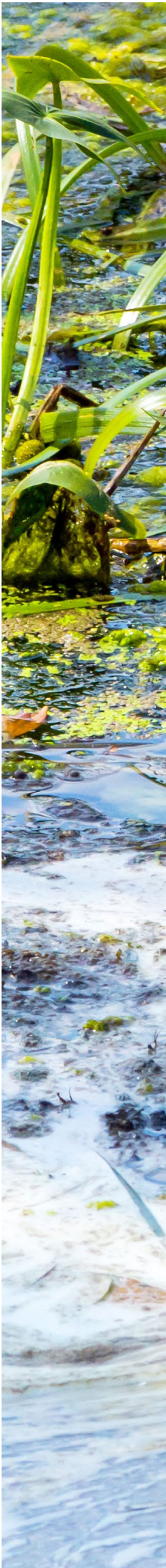
Generationsforureninger

Generationsforureningerne er de ti af de største og mest komplekse historiske jordforureninger i Danmark, der udgør en risiko for enten overfladevand eller drikkevand. Håndteringen af ni ud af ti generationsforureninger er påbegyndt. Seks generationsforureninger undersøges, oprydning af to er i udbudsproces, mens oprensningen af en enkelt generationsforurening er påbegyndt.

Ifølge regionernes seneste plan for generationsforureninger forventes oprensningen af yderligere fire generationsforureninger at blive igangsat i 2024. Undersøgelser af den sidste generationsforurening, der ligger på et areal, hvor der fortsat drives virksomhed, forventes påbegyndt i 2026.

PFAS

PFAS er betegnelsen for en gruppe stoffer, der også kaldes perflourerede stoffer eller flourstoffer. Stofferne kan findes både i mange dagligdagsprodukter som fx regntøj, sportstøj og sko, men også i fødevarer, jorden og drikkevandet. PFAS er såkaldte evighedskemikalier, som tager lang tid at nedbryde og kan ophobe sig i vores kroppe. De seneste år er vi blevet klogere på udbredelsen af PFAS-forurening. Stofferne er løbende blevet reguleret på EU-niveau i takt med, at der er kommet tilstrækkelig viden til at indføre regulering. Den bedre forståelse af udfordringerne ved PFAS kalder på en samlet tværgående indsats, hvor vi afværger, inddæmmer og oprensner PFAS-forureninger.

Regeringen vil udarbejde en handlingsplan for PFAS, der repræsenterer en første fase i indsatsen mod PFAS. Handlingsplanen vil være den første samlede plan for håndtering af PFAS i Danmark, og det er tanken, at den skal løbe frem til og med 2027. Der er allerede igangsat flere initiativer, fx et nationalt forbud mod brug af PFAS-holdigt brandslukningsskum på brandøvelsespladser samt et demonstrationsprojekt til at teste oprensningsteknologier af PFAS-forurening i jorden, der imødekommer nogle af de udfordringer, der er forbundet med PFAS-forurening i vores nærmiljø.

Miljøfarlige stoffer i vandmiljøet

På trods af et stigende fokus på miljøfarlige stoffer i vandmiljøet mangler der fortsat viden om, hvorfra og i hvilket omfang stofferne bliver udledt og dermed i hvilket omfang miljøfarlige stoffer udgør en risiko for vandmiljøet.

Det gør det vanskeligt at tilrettelægge en målrettet indsats, som sikrer, at miljøfarlige stoffer ikke hindrer opfyldelse af målet om god tilstand i de enkelte overfladevandområder og grundvandsforekomster. Der er derfor i Vandområdeplanerne 2021-2027 igangsat en række udviklingsinitiativer med henblik på at opnå øget viden om kilderne til og omfanget af miljøfarlige stoffer i vandmiljøet.

Udledning af mikroforurenende stoffer

Der udledes hvert år forurenende stoffer som PFAS og medicinrester fra de danske renseanlæg. Der er dokumenterede effekter af lægemiddelrester på dyrelivet i havet. Dertil er der en risiko for udvikling og spredning af resistente mikroorganismer, bl.a. antibiotikaresistente bakterier, når der udledes spildevand med medicinrester.

Danmark har støttet, at det kommende byspildevandsdirektiv foreslår, at alle større renseanlæg, der renser husholdningsspildevand, skal have et fjerde rensetrin, der fjerner 80 % af kosmetik- og lægemiddelrester. Direktivet forventes vedtaget i 2024.

Indsatser mod overløb

Der er i vandområdeplanerne for 2021-2027 besluttet indsatser mod yderligere 93 overløb, der forhindrer vandløb og søer i at opnå god tilstand. Det vil frem mod genbesøget af vandområdeplanerne blive vurderet, om der skal iværksættes yderligere indsatser. Danmark har ca. 4.200 overløbsbygværker, hvor urensset spildevand kan løbe ud, når det regner så kraftigt, at alternativet er oversvømmelser af huse og byområder. Der er i vandområdeplanerne for 2009-2015 og 2015-2021 bestemt indsatser mod godt 600 overløb, der forhindrer vandløb i at opnå god tilstand.

Politisk vision

Der er allerede igangsat en bred vifte af initiativer, som skal beskytte os, vores drikkevand, naturen og vores miljø mod de forskellige former for forurening. Men der er fortsat behov for handling.

Regeringen vil arbejde hen imod et giftfrit miljø, hvor kemikalier produceres og anvendes på en måde, der beskytter miljøet, biodiversiteten og de nuværende og kommende generationer mod skadelige kemikalier, og hvor overgangen til produktion og anvendelse af sikre og bæredygtige kemikalier understøttes.

Regeringen har derfor arbejdet med at sikre politisk fokus på reguleringen af biociderne. Mange af midlerne er bredt anvendt i samfundet, herunder i hjemmet, og mange af dem er nødvendige for vores samfund. Det gælder bl.a. desinfektionsmidler, konserveringsmidler og træbeskyttelse. Det er vigtigt, at der er fokus på at sikre en bæredygtig anvendelse, så forbruget af midlerne begrænses til det nødvendige.

Regeringen har også arbejdet med sprøjtemidler, hvor visionen er at nå en rekordlav belastning fra sprøjtemidler. Det er målet, at der skal anvendes så få sprøjtemidler som muligt, og at de sprøjtemidler, der anvendes, skal være de mindst belastende. Derudover skal restindholdet af sprøjtemidler i fødevarer være så lavt som muligt og der skal iværksættes indsatser, der understøtter, at vi fortsat kan anvende urensset grundvand til drikkevand.

Regeringen mener, at vores drikkevand og grundvand er Danmarks guld, og at vores børn og børnebørn også i fremtiden skal kunne nyde rent vand direkte fra vandhanen. Derfor er det vigtigt, at vi igennem regeringens Akutplan for de boringsnære beskyttelsesområder får beskyttet de områder omkring vores drikkevandsboringer, som er sårbare over for forurening. Derudover skal vi sikre rent drikkevand i fremtiden ved at beskytte bredere. Det kræver, at vi ved lige præcis, hvor der er behov for at styrke beskyttelsen. Derfor har regeringen sat gang i en kortlægning af sårbare områder med behov for drikkevandsbeskyttelse.

Regeringen vil endvidere se på kravene til rensning af spildevandet, så spredning af miljøskadelige stoffer – herunder PFAS – minimeres. Regeringen vil desuden med PFAS-handlingsplanen afværge, inddæmme og oprense PFAS-forurening i Danmark, så borgerne beskyttes mod PFAS i deres hverdag og miljø.

Samtidig vil regeringen arbejde for, at det identificeres, hvor det vil give bedst miljømæssig effekt at investere i udvidelse af kapaciteten i rensningsanlæg, så større vandmængder bedre håndteres og antallet af overløb nedbringes.

Endelig skal de ti generationsforureninger, der truer natur og miljø, ikke overlades til de kommende generationer. Regeringen vil derfor gennemføre oprensning af generationsforureninger i overensstemmelse med den tidligere finanslovsaftale herom.

Allerede iværksatte initiativer

Nedenfor er gengivet en række initiativer på området, som enten er iværksat af regeringen, eller som regeringen har tiltrådt.

Initiativ

Initiativets indhold:

Aftale om generationsforureninger mellem den daværende S-regering, RV, SF, EL og ALT om finansloven for 2021

Den daværende S-regering har nedsat et tværgående partnerskab med repræsentanter fra erhverv og organisationer, som skal være med til at videreudvikle overvågningen af de miljøfarlige stoffer, udbygge vores viden om kildeopsporing og undersøge nye løsninger, som kan begrænse forureningen. Samtidig blev en strategi for miljøfarlige stoffer lanceret, som bl.a. indeholder initiativer om kildeopsporing samt udvikling af modeller, som kan supplere overvågningen af miljøfarlige stoffer. Partnerskabet forventes at levere anbefalinger til regeringen ultimo 2023.

Strategi og partnerskab for miljøfarlige stoffer

Den daværende S-regering har nedsat et tværgående partnerskab med repræsentanter fra erhverv og organisationer, som skal være med til at videreudvikle overvågningen af de miljøfarlige stoffer, udbygge vores viden om kildeopsporing og undersøge nye løsninger, som kan begrænse forureningen. Samtidig blev en strategi for miljøfarlige stoffer lanceret, som bl.a. indeholder initiativer om kildeopsporing samt udvikling af modeller, som kan supplere overvågningen af miljøfarlige stoffer. Partnerskabet forventes at levere anbefalinger til regeringen ultimo 2023.

Kemiindsats 2022-25

Politisk aftale fra 2022 mellem S og V, DF, SF, RV, EL, K, NB, LA, FG, ALT og KD om den første samlede nationale biocidindsats. Aftalen har fokus på at fremme bæredygtig anvendelse af biocider, så forbruget af biocider bliver begrænset til det nødvendige. Biocidaftalen skal også sikre, at Danmark kan sætte et solidt aftryk på EU-reguleringen af biociderne, og at Danmark kan presse på i EU for en skrap regulering af de farligste biocider.

Den nationale biocidindsats

Politisk aftale fra 2022 mellem S og V, DF, SF, RV, EL, K, NB, LA, FG, ALT og KD om den første samlede nationale biocidindsats. Aftalen har fokus på at fremme bæredygtig anvendelse af biocider, så forbruget af biocider bliver begrænset til det nødvendige. Biocidaftalen skal også sikre, at Danmark kan sætte et solidt aftryk på EU-reguleringen af biociderne, og at Danmark kan presse på i EU for en skrap regulering af de farligste biocider.

Sprøjtemiddelstrategi 2022-2026

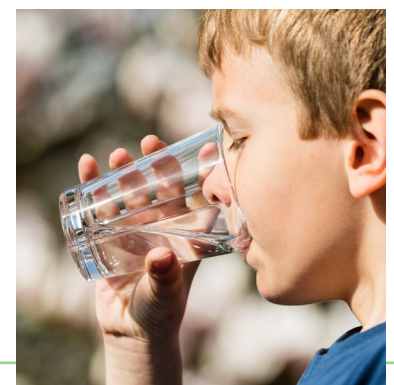
Politisk aftale fra 2022 mellem S, V, DF, SF, RV, EL, NB, LA og KD. Strategien styrker beskyttelsen af vores miljø og natur – herunder vandmiljø, grundvand og biodiversitet – samt menneskers sundhed igennem indsatser for, at der anvendes så få sprøjtemidler som muligt – og at de sprøjtemidler, der anvendes, er de mindst belastende. Strategien har som mål at sænke pesticidbelastningsindikatoren til 1,43, som vil svare til en reduktion på 53 pct. i forhold til niveauet i 2011.

Indsatser mod overløb

Der er i vandområdeplanerne for 2021-2027, som blev udarbejdet under den daværende S-regering, besluttet indsatser mod yderligere 93 overløb, således at der nu er indsatser over for alle overløb, der forhindrer vandløb og søer i at opnå god tilstand.

Kortlægning af områder med behov for drikkevandsbeskyttelse

Regeringen har igangsat en kortlægning mhp. at forbedre vidensgrundlaget om hvilke områder der skal tages vare på for at beskytte drikkevandet. Kortlægningen er startet i 2023 med et pilotprojekt på Fyn, hvor det faglige grundlag etableres og testes mhp. at udvikle en metode, der fremadrettet kan anvendes til en ensartet og faglig funderet identifikation af områder med behov for grundvandsbeskyttelse. Kortlægningen rulles ud til resten af landet i 2024-2026, hvorefter der kan tages beslutning om beskyttelse af områderne. Regeringen har på FFL24 afsat 34,2 mio. kr. til kortlægningen i perioden 2024-2026, som finansieres via det grønne råderum.

Akutplan for boringsnære beskyttelsesområder (BNBO)

Den 6. juni 2023 lancerede regeringen sin akutplan for de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Planen indebærer, at kommunerne fra 1. juli 2024 forpligtes til at lave forbud mod erhvervsmæssig brug af sprøjtemidler i BNBO, hvis der er risiko for forurening, og hvis ikke vandforsyninger og lodsejere har indgået en frivillig aftale om at stoppe den erhvervsmæssige brug af sprøjtemidler i BNBO. Regeringen har på FFL24 afsat 34,4 mio. kr. til beskyttelse af BNBO i perioden 2024-2027.

Ny global ramme for sikker håndtering af kemikalier og affald

Rammen skal sikre, at kemikalier i hele deres livscyklus, herunder i produkter og affald, håndteres sikkert, så skadelige effekter på miljøet og menneskers sundhed forebygges, og hvis ikke muligt, minimeres. Rammen er frivillig og forankret på tværs af sektorer og interessenter for at sikre bredt ejerskab og implementering.

PFAS-handlingsplanen

Regeringen har nedsat en videnstaskforce og igangsat et demonstrationsprojekt for oprensning af PFAS-forureninger. Herudover er der igangsat flere initiativer såsom et forbud mod PFAS i brandslukningsskum på øvelsespladser og styrket overvågning af PFAS i drikkevand, badevand, søer og fødevarer. Regeringen vil desuden lancere en PFAS-handlingsplan, med fokus på at afværge, inddæmme og oprense PFAS-forurening, herunder at oprense drikkevand og jord for PFAS, forbyde og udfase PFAS i produkter og i industrien, kortlægge og håndtere PFAS i fødevarer samt sikre grundig og rettidig information til borgerne om PFAS.

Udledning af mikroforurenende stoffer

Danmark arbejder på krav om rensning af husholdningsspildevand for mikroforurenende stoffer således, at alt dansk spildevand der påvirker vandmiljøet, bliver renset senest i 2045.

Kapitel 3

Cirkulær økonomi

November
2023

I en cirkulær økonomi recirkulerer man materialer og produkter for at udnytte deres værdi til fulde og minimere spildet. Tilsammen kan en mere cirkulær tilgang i vores produktion og forbrug lette presset på naturressourcerne og forbedre miljøet til gavn for fremtidige generationer.

Med FN's verdensmål nr. 12 har Danmark forpligtet sig til at sikre bæredygtigt forbrug og produktion, hvilket bl.a. indebærer en reduktion af materialeforbruget og affaldsmængder samt fremme af grønne offentlige indkøb.

Handlingsplan for cirkulær økonomi 2020-2032 udgør Danmarks nationale plan for forebyggelse og for håndtering af affald.

Status

I Danmarks miljøtilstandsrapport er der fem indikatorer for cirkulær økonomi: Ressourceproduktivitet, forbrug og udbud af miljømærkede produkter og services, produktion af husholdningslignende affald pr. borger, behandling af affald produceret i Danmark samt genanvendelse af emballageaffald. Der er modsatrettede tendenser i udviklingen for disse indikatorer.

Ressourceproduktiviteten

Ressourceproduktivitet er en opgørelse af, hvor meget økonomisk værdi der genereres sammenholdt med mængden af materialer, der er forbundet med vores forbrug. I 2021 lå ressourceproduktiviteten på 14,8 kr. per kilo, hvilket er nogenlunde stabilt i forhold til de foregående år.

Miljømærkede produkter

Antallet af svanemærkede produkter og services lå i 2021 på ca. 21.000. Dette er mere end en fordobling fra 2015, hvor niveauet var på ca. 9.000. Det store udbud bidrager til at gøre det nemmere for forbrugerne at købe mere miljøvenligt.

Husholdningslignende affald

Mængden af husholdningsaffald og lignende affald fra andre kilder lå i 2021 på 754 kg. pr. indbygger. Dette er et fald fra niveauet i 2019 og 2020 på hhv. 807 og 813 kg. pr. indbygger, men ikke væsentligt under niveauet i 2017 og 2018, på hhv. 779 og 774 kg. pr. indbygger. Udsvinget i 2019-20 kan skyldes nedlukningen i forbindelse med covid-19, hvor der i mange danske hjem blev ryddet op og smidt ud i større omfang end normalt.

Behandling af affald produceret i Danmark

Den samlede andel af affald, der er indsamlet til genanvendelse, lå på 47 pct. i 2021. Andelen af affald indsamlet til anden endelig materialenyttiggørelse er steget fra 25 pct. i 2020 til 27 pct. i 2021. Samtidig er andelen af affald til forbrænding faldet fra 25 pct. i 2020 til 23 pct. i 2021.

Genanvendelsen af emballageaffald

I 2020 lå genanvendelsen af emballageaffald på 64 pct. For de fleste typer emballage ligger genanvendelsen generelt højt. Det gælder dog ikke for plastemballageaffald, hvor man til gengæld kan se en stigning i genanvendelsen fra 14 pct. i 2018 til 23 pct. i 2020.

Politisk vision

Regeringen vil fortsat arbejde mod de visioner og målsætninger, der fremgår af Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi samt Handlingsplan for cirkulær økonomi.

Visionerne fra den politiske aftale om Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi er, at affaldssektoren skal være klimaneutral i 2030, at udsortere 80 pct. af dansk plastik fra forbrændingen i 2030, samt at affaldskurven skal knækkes -mindre affald, mindre spild og mere genbrug.

Det skal bl.a. ske ved, at Danmark får kvantitative reduktionsmål i forbindelse med fastsættelsen af sådanne mål i EU.

I den nuværende Handlingsplan for cirkulær økonomi er målsætningerne at sikre mindre affald og bedre udnyttelse af naturressourcerne, at alle offentlige indkøb skal være miljømærkede i 2030, at sikre mere og bedre genanvendelse, at reducere mængden af marint affald væsentligt, at sikre mere værdi fra fornybare råvarer, at reducere mængden af madaffald i alle led af værdikæden for fødevarer, at reducere miljøbelastningen fra byggeri og nedrivning, samt at reducere forbruget og forbedre genbrug og genanvendelsen af plastik.

Regeringen vil gennemføre en plasthandlingsplan med det mål at få nedbragt plastik i den danske natur. Regeringen vil derudover tage initiativ til en råstofplan, som understøtter en bæredygtig udvinding af sand og grus samt mere genanvendelse af byggematerialer, og at regeringen vil nedbringe klimaaftrykket på offentlige indkøb, herunder også indkøb af transport og opførelse af offentlige bygninger.

Endvidere vil regeringen undersøge konsekvenserne af at opsætte et mål for CO₂e-aftrykket for det danske forbrug.

Udover de nationale indsatser, spiller EU en afgørende rolle for Danmarks omstilling til cirkulær økonomi.

Dels fordi den cirkulære værdikæde går på tværs af landegrænser, og dels fordi store dele af den danske regulering af cirkulær økonomi har ophæng i EU-retten. Derfor er det en helt central del af regeringens arbejde med cirkulær økonomi at påvirke den europæiske udvikling.

På denne måde, kan vi sikre ambitiøse ændringer og reducere miljø- og klimabelastningen fra alle 450 mio. EU-borgere og EU's samhandelspartnere.

Regeringen støtter generelt EU-Kommissionens høje ambitionsniveau for omstillingen til cirkulær økonomi, der bl.a. er kommet til udtryk i de igangværende forhandlinger om Ecodesign-forordning, Emballageforordningen, Affaldstransport-forordningen, Direktivet om grønne anprisninger og Affaldsrammedirektivet.

Allerede iværksatte initiativer

Nedenfor er gengivet en række initiativer på området, som enten er iværksat af regeringen, eller som regeringen har tiltrådt.

Initiativ:

Initiativets indhold:

Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi

Med den politiske aftale mellem S, V, M, RV, SF og LA om Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi af juni 2020 blev der vedtaget en række initiativer, der bl.a. bidrager til en klimaneutral affaldssektor, reduktion af affald, mere genanvendelse og genbrug samt øget udsortering af dansk plast fra forbrændingen. Initiativerne omfatter bl.a. strømlinet sortering og indsamling af husholdningsaffald, konkurrenceudsættelse af genanvendeligt husholdningsaffald, en udbudsmodel for forbrændingssektoren samt selektiv nedrivning af byggeri.

Handlingsplan for cirkulær økonomi – National plan for forebyggelse og håndtering af affald 2020-2032

Handlingsplan for cirkulær økonomi udgør Danmarks nationale plan for forebyggelse og håndtering af affald, hvor den danske politik og de konkrete indsatser beskrives ud fra den cirkulære værdikæde. Handlingsplanen består af 129 initiativer, hvoraf 69 er afsluttede (pr. oktober 2023). Mange af initiativerne indgår også i Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi (2020), Strategi for grønne offentlige indkøb (2020), National strategi for bæredygtigt byggeri (2021), Strategi for cirkulær økonomi (2018) og Plastikhandlingsplanen (2018).

Handlingsplan har følgende fokusområder:

- Mindre affald og bedre udnyttelse af naturressourcer
- Mere og bedre genanvendelse
- Bedre udnyttelse af biomasse
- Bæredygtigt byggeri
- Plastik i en cirkulær økonomi

Politisk aftale om udvidet producentansvar for emballage og engangsplastprodukter

Den politiske aftale mellem S, V, SF, RV, EL, K, DF og ALT om udvidet producentansvar for emballage og engangsplastprodukter sætter de overordnede rammer for udmøntning af producentansvar for emballageaffald i Danmark. Producentansvaret vil gøre emballageproducenter økonomisk ansvarlige for deres emballage, når emballagen bliver til affald. Det skal give incitament til at reducere unødvendig brug af emballage. Producenternes betaling gradueres efter emballagematerialernes miljøpåvirkning for at understøtte design af mere miljørigtige emballager, der kan genbruges eller genanvendes.

Opfølgende aftale om Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi

Den opfølgende aftale til Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi udmønter tre elementer fra den oprindelige aftale. For det første fastsættes der en frist for den særskilte indsamling af tekstilaffald (1. juli 2023) som led i den strømlinede affaldssortering. For det andet konkretiseres aftalen om styrket affaldstilsyn og strømlinet praksis, der blandt andet indebærer en skærpelse af tilsynsfrekvensen og en styrkelse af modtagekontrollen på forbrændingsanlæggene. For det tredje blev det besluttet at indføre tiltag, der skal sikre en robust regulering af affaldsgebyret. Tiltagene omfatter bl.a., at der skal være større ensartethed og gennemsigtighed i de kommunale affaldsgebyrer, samt at der indføres et prisloft på affaldsgebyret, som kan modvirke den forventede stigning i gebyret, som følge af strømliningen af affaldssorteringen.

Revision af POP-forordningen

Revisionen af bilag IV og V i forordningen om persistente organiske miljøgifte (POP) indebærer en opdatering af grænseværdier for stoffer, der for nyligt er blevet omfattet af forordningen, samt reviderede grænseværdier for udvalgte stoffer, der i forvejen var omfattet af forordningen.

Batteriforordningen

Forordningen indebærer bl.a., at der stilles skærpede krav til design af batterier, så de holder længere, har højere genanvendelighed og indeholder færre skadelige stoffer. Samtidig skærpes de bindende mål for særskilt indsamling og genanvendelse. Endelig indføres der et digitalt batteripas, der bl.a. skal forbedre kvaliteten af genanvendelse gennem øget sporbarhed.

Kapitel 4

Klimatilpasning

November
2023

Klimatilpasning skal sikre Danmark mod forventede og nuværende konsekvenser af klimaforandringerne.

Regeringen lancerede 'Klimatilpasningsplan 1' i oktober 2023. Klimatilpasningsplanen er en opfølgning på regeringsgrundlaget fra december 2022, hvor det fremgår, at regeringen vil udarbejde en national klimatilpasningsplan, som understøtter, at de nødvendige indsatser iværksættes rettidigt, samt sikrer, at indsatsen organiseres bedst muligt.

Det kræver en lang og vedvarende indsats at kunne tilpasse sig til fremtidens vejr og konsekvenserne af klimaforandringerne. 'Klimatilpasningsplan 1' er derfor et første skridt.

Status

Danmark ser ind i en fremtid med fortsatte havniveau-stigninger, flere tilfælde af stormfloder og ekstremvejr, hedeølger, tørke og kraftig regn, hvor omfanget afhænger af de globale udledninger og deraf følgende temperaturstigninger. Selv ved et lavt udledningsscenario er der behov for klimatilpasning.

Højere middelvandstand og risiko for stormflod og oversvømmelse

Middelvandstanden i de danske farvande forventes at stige yderligere frem mod slutningen af århundredet sammenlignet med i dag.

Afhængig af udledningerne forventes gennemsnittet på tværs af landet at stige med ca. 30 cm i et lavt udledningsscenario, ca. 40 cm i et mellemhøjt udledningsscenario og ca. 60 cm i et højt udledningsscenario. Havniveauet vil fortsætte med at stige også efter år 2100, og stigning kan selv ved lave udledningsscenerier være på flere meter frem mod 2300. Med havniveau-stigninger følger øget risiko for stormfloder og oversvømmelse langs kysterne.

Mere og kraftigere nedbør medfører øget risiko for oversvømmelser

Når temperaturen stiger, vil nedbørsmønstret også ændre sig. I Danmark får vi mere nedbør på årsbasis, hvor stigningen er størst om vinteren. Den øgede

vinter-nedbør giver større risiko for langvarige perioder med vedvarende regn, som kan føre til oversvømmelser. Mere nedbør kan få grundvandsspejlet til at stige så meget, at det forårsager forsumpning af arealer, underminering af infrastruktur og vand i kældre og bygningsfundamenter.

Den øgede hyppighed af forskellige typer af ekstreme vejrhændelser øger også risikoen for 'sammenfaldende vejrhændelser', fx når store nedbørsmængder falder sammen med en stormflodshændelse, hvilket forstærker oversvømmelsesrisikoen.

Sommerens samlede nedbør forventes at være omtrent samme mængde som i dag, men vil dog i højere grad falde som kraftige byger og antallet af skybrud forventes at stige med hhv. 30, 40 og 70 pct. i et lavt, mellemhøjt og højt udledningsscenario, hvilket øger risikoen for oversvømmelser særligt i byer.

Øget risiko for tørke og hedeølger

Om sommeren vil der i fremtiden komme flere varme- og hedeølger, og maksimumtemperaturene vil blive højere, hvilket øger risiko for tørke og udtørring af jorden. Længere tørkeperioder i specielt vækstsæsonen kan skade fødevarerproduktion og naturlig flora og fauna, forøge risikoen for sætningskader på bygninger, samt give en forøget risiko for naturbrande.

Politisk vision

Der er allerede igangsat en række initiativer for at sikre Danmark mod konsekvenserne af klimaforandringerne, ligesom kommuner og forsyningselskaber er i gang. Klimatilpasningsindsatsen går imidlertid på tværs af mange sektorer, og der er behov for et vedvarende fokus og en styrket indsats ift. klimatilpasning.

Regeringen har derfor offentliggjort en klimatilpasningsplan, som skal understøtte, at de nødvendige indsatser iværksættes rettidigt og sikre, at indsatsen organiseres bedst muligt.

Planen skal sætte skub på kystbeskyttelse og beskytte byer og grundejere ifm. højtstående grundvand. Regeringen vil derfor sætte ind på følgende områder:

1) Statslig hjælp i særligt udsatte områder

Flere kystområder i Danmark er i dag i stor fare for at blive oversvømmet og udsat for erosion. Derfor tilbyder staten faglig hjælp til kommunerne med kystbeskyttelsesprojekter i seks af de mest udsatte områder. Det kan for eksempel være hjælp til valg af tekniske løsninger, forslag til sikringsniveau, bidragsfordeling, anlægsøkonomiske beregninger, myndighedsprocesser eller lignende. Kommunerne er ansvarlige for projekterne og skal træffe konkrete, lokale beslutninger, når grundlaget er klar.

Hjælpen til de enkelte områder strækker sig over to år og tilrettelægges efter, hvor der er størst risiko for oversvømmelse og erosion samt store skadesomkostninger.

2) Kystpulje

For at sætte tempo på kystbeskyttelsen og understøtte kommunernes kystbeskyttelsesindsatser forlænges kystbeskyttelsespuljen i 2024 med 150 mio.kr.

3) Beskyttelse af Danmarks vestkyst

Staten afsætter godt 1 mia. kr. til beskyttelsen af dele af jyske vestkyst (fællesaftalerne), som staten siden 1983 har bidraget til. Der afsættes 1095,5 mio. kr. til indsatsen i perioden 2025-2029, dvs. 219,1 mio. kr. årligt i perioden.

4) Sikring af infrastrukturanlæg

Staten sikrer en række af statens infrastrukturanlæg på den jyske vestkyst, som løbende skal renoveres og fornyes, for at fastholde sikringsniveauet. Der afsættes 46,7 mio. kr. i 2024 til to anlæg, som omfatter nordre mole i Thorsminde og afvandingslusen i Hvide Sande.

5) Bedre rammer for kommunale kystprojekter

Kommunernes kompetence på kystbeskyttelsesområdet skal fastholdes.

Men de nuværende rammer for kystbeskyttelse er ikke optimale for, at kommunerne kan komme i gang med større kollektive kystbeskyttelsesprojekter. Der skal derfor med udgangspunkt i kystbeskyttelsesloven udarbejdes en ny organisering, som skal gøre det nemmere for kommunerne at gennemføre store kystprojekter.

6) Løsning på udfordringer med højtstående grundvand i byer

Grundvandsspejlet er over de seneste 30 år steget cirka en meter, og det vil højst sandsynligt stige yderligere i takt med klimaforandringerne. I dag har cirka 450.000 boliger under en meter til grundvandsspejlet mere end 80 procent af året. Vedvarende regn og stigende havvandsspejl medvirker til, at grundvandet stiger.

I dag mangler der regulering, som sikrer kollektive løsninger på højtstående grundvand i byer. Det har den konsekvens, at grundejere ofte står alene med udfordringen og regningen. Det er samfundsøkonomisk u hensigtsmæssigt, hvis hver enkelt grundejer etablerer individuelle løsninger på deres egen matrikel. Regeringen vil derfor fremsætte et lovforslag, der med kommunen som myndighed gør det muligt for spildevandsselskaber at gennemføre kollektive løsninger på højtstående grundvand i områder, hvor det er samfundsøkonomisk hensigtsmæssigt.

7) Etablering af et statsligt embedsmandsudvalg

For at styrke den nationale koordinering af klimatilpasning nedsættes et embedsmandsudvalg på tværs af sektorministerierne.

Udvalget får til opgave at vurdere risici, udfordringer, behov for nye indsatser og følge op på igangsatte indsatser. Udvalget kan inddrage andre parter og igangsætte løsningsfokuserede og intensive samarbejder. Udvalget skal afrapportere til regeringen en gang årligt.

8) Klimatilpasning

i samspil med natur- og miljøhensyn

Ligesom der politisk er fokus på at sikre udbygningen af vedvarende energi i bedre samspil med natur- og miljøhensyn, findes de samme udfordringer på klimatilpasningsområdet.

Derfor igangsættes et nabotjek for at undersøge, hvordan andre EU-lande forvalter lovgivningen på natur- og miljøområdet fsva. klimatilpasning, herunder om fravigelser, med henblik på vidensindsamling om praktiske løsninger, nationale fortolkninger og EU-domstolens praksis.

9) Analyse af skader og investeringer

Regeringen vil igangsætte en analyse af, om klimatilpasning i forhold til oversvømmelse sker på et hensigtsmæssigt niveau i Danmark.

Første del af analysen er en status på klimatilpasningsindsatsen og et overblik over forventede skadesomkostninger. I anden del af analysen arbejdes videre med et skøn over det fremtidige investeringsbehov i Danmark. Relevante interessenter inddrages og analysen afrapporteres til regeringen i foråret 2025.

Allerede iværksatte initiativer

Miljøministeriet koordinerer den nationale indsats på klimatilpasningsområdet, mens ansvaret for klimatilpasning af de forskellige sektorer ligger i de pågældende sektorministerier.

Kommunerne er myndighed på mange af de områder, hvor der er brug for klimatilpasning, herunder

tilpasning i forhold til risiko for oversvømmelser. Både kommunerne og staten har løbende iværksat en række initiativer på området.

Nedenfor er gengivet en række statslige initiativer på området, som enten er iværksat af regeringen, eller som regeringen har tiltrådt.

Initiativ:

Initiativets indhold:

Statslig pulje til kyst-beskyttelse

Staten har siden 2020 givet kommuner tilskud til kystbeskyttelse. Senest i 2022 er der givet medfinansiering til 10 kystprojekter. Der har i alt i 2020-2023 været afsat 430 mio. kr. og i 2023 var puljens ramme på 150 mio. kr.

Fællesaftalerne

Siden 1983 har staten varetaget kystbeskyttelsen på store dele af den jyske vestkyst med medfinansiering fra de berørte kystkommuner igennem de såkaldte Fællesaftaler. Den årlige udgift for staten afsat på FL19 er 191,5 mio.kr. i 2020-2024.

Nye regler om spildevands-selskabernes klima-tilpasning mm.

1. januar 2021 trådte nye regler i kraft om bl.a. beregning af serviceniveau for skybrudshåndtering, som spildevands-selskaberne må finansiere. Der blev godkendt takstfinansierede udgifter til nyt tilsyn og nye monitoreringsopgaver til Forsyningssekretariatet 2021-2023.

Nye krav til kommunernes kortlægning og forebyggelse af oversvømmelser i kommuneplanlægningen

Fra 1. februar 2018 har der i planloven været krav om, at kommunerne i kommuneplanen skal udpege områder, der er i fare for oversvømmelse og erosion, samt at der kan stilles krav om afværgeforanstaltninger i lokalplaner. I planlovs-aftalen mellem S, V, DF og K af d. 15. juni 2022 blev det besluttet at styrke kommunernes mulighed for sikre etablering af afværgeforanstaltninger ved byudvikling m.v.

Stormflodssikring af København

Parterne bag Lynetteholm (S, V, SF, LA, KF, RV og DF) besluttede den 31. maj 2022 en forundersøgelse af en samlet stormflodsplan for København. Forundersøgelsen udarbejdes af Transportministeriet og Miljøministeriet sammen med de berørte kommuner og store infrastrukturejere (2022-2024).

Klimatilpasningsplan

Regeringen har udarbejdet en klimatilpasningsplan med fokus på kystbeskyttelse og højtstående grundvand. Planen indeholder en række initiativer, der igangsættes i årene frem.

Miljøministeriet

